

Ida-Timor

Euroopa Parlamendi resolutsioon Ida-Timori kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Ida-Timori kohta;
  - võttes arvesse 31. mail 2006. aastal eesistujariigi poolt Euroopa Liidu nimel tehtud avaldust Ida-Timori kohta;
  - võttes arvesse ÜRO peasekretäri eriesindaja esitatud lühikokkuvõtet Julgeolekunõukogus (5432. istung);
  - võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõiget 5,
- A. arvestades, et vägivald on lõhestanud Ida-Timorit alates 2006. aasta aprillist, kui vallandati peaaegu 600 sõdurit, mis moodustab ühe kolmandiku kogu relvajõududest; ning arvestades, et 28.–29. aprillil 2006 põhjustas relvajõudude ja vallandatud sõjaväelaste ning nende tsiviilisikutest toetajate vahel toimunud relvastatud kokkupõrge täpsustamata arvu inimohvreid;
- B. arvestades, et rahutuste, mässu ja jõukude vägivalda tagajärjel on mitmed inimesed hukkunud, paljud saanud vigastada ja kümned tuhanded elanikud on paanikas pealinnast põgenenud ning peatuvad ümberkaudsetes mägedes või on nad ümber asustatud kiriku, ÜRO või saatkondade kaitse all;
- C. arvestades, et ÜRO teabe kohaselt avasid sõdurid 25. mail 2006. aastal tule relvastamata politseiametnike pihta, surmates üheksa ja haavates 27 isikut;
- D. arvestades, et poliitiliselt ebastabiilne olukord Ida-Timoris püsib jätkuvalt, vaatamata siseministri ja kaitseministri tagasiastumisele ning Ida-Timori ametivõimude pingutustele ja võetud meetmetele;
- E. arvestades, et meeleavaldajad nõuavad peaminister Mari Alkatiri tagasiastumist;
- F. arvestades, et dramaatilise julgeolekualase olukorra halvenemine ja poliitilise kriisi süvenemine viisid selleni, et Ida-Timori võimud palusid ohjeldamatu vägivalda kontrolli alla saamiseks ja seaduslikkuse ning korra taastamiseks välisvägede abi;
- G. julgustades president Xanana Gusmão ja vanemminister Ramos Horta valitsuse nimel tehtud pingutusi poliitilise ja sotsiaalse stabiilsuse taastamiseks, sealhulgas kõnelusi ÜRO vaatlejate kohaloleku ajal organisatsioonilistest struktuuridest lahkunud vallandatud sõdurite, politseiametnike ja agentide esindajatega;

- H. arvestades, et ÜRO Pagulaste Ülemkomissar on teatanud enam kui 100 000 ümberasustatud isikust, kes on pidanud lahkuma oma kodust rahutuste tõttu, mis vallandusid seoses ühe kolmandiku relvajõudude vallandamisega ja politsei jõudude killustatusega ning mida süvendab veelgi jõukude poolt põhjustatud vägivald;
- I. arvestades, et ÜRO missioon Ida-Timoris (praegu UNOTIL), mis koosnes alguses 11 000 sõjavälasest ja tsiviiltöötajast ning mida kärbiti 130 töötaja, politseiniku ja sõjaväelise nõunikuni, omab mandaati kuni 20. juunini 2006, kuna ÜRO Julgeolekunõukogu pikendas 2006. aasta mais mandaati ainult ühe kuu võrra, vaatamata ÜRO peasekretäri ettepanekule pikendada seda ühe aasta võrra;
- J. arvestades, et tööpuuduse tase Ida-Timoris püsib umbes 80% juures, millest 40% moodustavad allpool vaesuspiiri elavad inimesed ja 60% 18aastased ja nooremad;
- K. arvestades Ida-Timori rahva võõrandamatuid suveräänseid õigusi, eriti õigust loodusvaradele,
1. nõuab tungivalt, et kõik Ida-Timori pooled hoiduksid vägivallast ning võtaksid osa kõiki osapooli hõlmavast dialoogist, et lahendada poliitilised erimeelsused ja osaleda demokraatlikus protsessis õiguslikus ja põhiseaduslikus raamistikus, aidates sellega kaasa sotsiaalse ja poliitilise stabiilsuse taastamisele;
  2. suhtub positiivselt Ida-Timori ametivõimude otsusesse alata rahvusvaheline uurimine 28.–29. aprilli 2006 ja 23., 24. ja 25. mai 2006 sündmuste kohta, kui Ida-Timori relvajõudude ja eelnevalt vallandatud sõdurite ning nende tsiviilisikutest toetajate vahel toimunud relvastatud kokkupõrked lõppesid täpsustamata arvu inimohvritega;
  3. nõuab tungivalt, et Ida-Timori valitsus ja president teeksid kõik vajaliku selleks, et lõpetada vägivald ja taastada kindel ja stabiilne õhkkond, mis oleks täielikult kooskõlas Ida-Timori põhiseadusega;
  4. märgib, et rahvusvahelisel üldsusel ja eriti ÜROl ja selle Julgeolekunõukogul on väga oluline roll Ida-Timori riigi ning selle sõltumatuse ja suveräänsuse kindlustamisel, samuti demokraatia kindlustamisel selles noores riigis;
  5. rõhutab, et viimase nelja aasta jooksul toimunud ÜRO missiooni järkjärguline vähendamine Ida-Timoris tuleb peatada ning palub saata riiki kiiremas korras ÜRO juhitud politsei jõud, mis aitaksid taastada stabiilsust, ja ÜRO mandaadiga rahuvalve jõud, mida Ida-Timori ametivõimud taotlesid 13. juunil 2006;
  6. toetab ÜRO mandaadi pikendamist vastavalt peasekretäri ettepanekule ning nõuab rahuvalveüksuste ja tsiviilpolitseiüksuste jäämist Ida-Timorisse kuni selle riigi relvajõud ja politsei suudavad ülesannete täitmise ise üle võtta;
  7. soovib, arvestades Ida-Timori suveräänsete ametivõimudega ja võttes arvesse ÜRO kontrolli ja järelevalve all praegu riigis paiknevatele erinevatele rahvusvahelistele vägedele antud mandaatide eripära, kehtestada rahvusvaheliste vägede vahel tõhusad horisontaalse suhtlemise ja koostöö kanalid, et toimida Ida-Timori inimeste, avaliku

korra tõhusa taastamise ja institutsioonide toimimise normaalsuse kiire tagasipöördumise huvides;

8. suhtub positiivselt Ida-Timori vastuvõtmisesse AKV riikide hulka;
9. tunnustab Ida-Timori vajadust poliitilise, tehnilise ja rahalise abi järele, et ehitada uuesti üles infrastruktuur ja haldusstruktuur, mis on riigi arengukava rakendamise jätkamiseks väga olulised;
10. kutsub Euroopa Liitu ja rahvusvahelist üldsust üles jätkama ja suurendama toetust, mida Ida-Timor vajab demokraatia ja demokraatliku kultuuri kindlustamiseks, keskendudes mitmepartei kultuurile ja institutsioonide – täpsemalt parlamendi, valituse, kohtusüsteemi, julgeoleku ja korrakaitsevõrgede – ülesehitamisele, ning aitama kaasa massiteabevahendite kajastamise kiirele laiendamisele kogu riigi territooriumile ning tugevdama hariduse ja tervishoiu võrgustikke, osutades tähelepanu eriti laste ja naiste vajadustele;
11. kutsub rahvusvahelist üldsust üles suurendama oluliselt toetust tõhusale järelevalvele inimõiguste üle Ida-Timoris ning osutama abi kohalike inimõiguste rühmade ja väärkohtlemise ohvreid aitavate kohalike teenistuste loomisel;
12. kutsub nõukogu ja komisjoni üles nõudma Ida-Timori ametivõimudelt poolsõjaväeliste rühmituste, relvastatud jõukude ja relvastatud tsiviilelanike keelustamist, laialisaatmist ja desarmeerimist ning tõstatama Euroopa muret politsei vägivalla pärast kõikidel ametlikel kohtumistel Ida-Timori valitsusega ja kõige kõrgemal tasandil;
13. kutsub Ida-Timori riigi esindajaid üles toetama rahvusvahelisi inimõiguste standardeid ja tagama, et politsei ja relvajõud kohtleksid kodanikke kooskõlas rahvusvaheliste inimõiguste normide ja standarditega;
14. kutsub esimeeste konverentsi üles lubama saata 2006. aasta sügisel Ida-Timorisse Euroopa Parlamendi ajutise delegatsioon, et hinnata poliitilist olukorda ja uurida ELi abiprogrammide adekvaatsust;
15. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Ida-Timori riigivõimudele (täpsemalt presidendile, parlamendile ja valitsusele), komisjonile, ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, ÜRO peasekretäri eriesindajale ja ÜRO Julgeolekunõukogule.